

הדרגשים ורגשות על פי פרשת השבוע

פרשת שמיני | עלון מס' 19

מדוע מותר לאכול בשר???

ב: דָּבְרוּ אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֹאת הַחֲמִיָּה אֲשֶׁר תֹּאכְלוּ מִכָּל הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר עַל הָאָרֶץ:

בפרשתנו, התורה מבארת לנו, אלו בהמות וחיות מותרים לאכילה, ומהם הסימנים המראים לנו כי אכן בשר זה מותר לאכילה...

ומכאן אנו למידים, כי התורה אכן התירה לנו לאכול בשר בהמה חיה ועוף הכשרים לאכילה, אך בעומק העניין עלינו להבין, מה אכן העדיפות שלנו על פני הבהמה, מדוע באמת מותר לנו להרוג את הבהמה לצורך אכילה שלנו... וכי בגלל שאנו יותר חזקים אז מותר לנו? כביכול אלו חוקי הטבע שהחזק הוא המנצח?? מדוע התורה התירה לנו לאכול בעלי חיים???

אחד מגדולי ישראל נקלע לאיזה וכוח עם בני נוער רחוקים, במהלך הדיון פנה הוא אל הנערים, ואמר להם - אתם רוצחים... פתחו הנערים זוג עיניים נדהמות - מה????? אנחנו רוצחים?? למה ומדוע?? שאל אותם הרב האם הנכם אוהבים לאכול בשר?? אכן כן השיבו... נו.. ומי התיר לכם לרצוח את הבהמה לאוכלה?? הנערים שהיו פקחים ענו לרב, רגע.. הרב אוכל בשר??? כן השיב הרב.. נו.. ומדוע הרב אינו רוצח...?

בגמרא במסכת פסחים (מט:): מחדש רבי חידוש מעניין - תניא ר' אומר עם הארץ אסור לאכול בשר (בהמה) שנאמר (ויקרא יא-טו) זאת תורת הבהמה והעוף כל העוסק בתורה מותר לאכול בשר בהמה ועוף וכל שאינו עוסק בתורה אסור לאכול בשר בהמה ועוף:

כל מה שהתורה התירה לאכול בשר בהמה זה רק למי שעוסק בתורה.. אך לעם הארץ אכן אסור לאכול בשר... כך הוא לומד מהפסוק בפרשתנו... זאת תורת הבהמה... ורבו המפרשים בביאור דין זה..

השל"ה הקדוש (שער האותיות דרך ארץ אות ה') מבאר כך - כל נברא משתוקק לעלות במעלה גבוהה יותר, עד שייגיע לדרגת מלאך וכשאוכל בעל חי את הצומח נהפך הצומח לבעל חי, וכשאוכל אדם בעל חי נהפך הבשר של בעל החי לבשר אדם, לכך עם הארץ אסור לאכול בשר, שעם הארץ הוא בדרגת בהמה, ויש לבהמה לטעון מה ראית שדמך אדום משלי, אבל אדם בעל מעלה שאוכל בעל חי, אז הבעל חי זכה לעלות להיות בשר אדם, ואחר כך עולה האדם מצד השכל והנשמה לדרגת מלאך, עד שמדבק בד' יתברך, במה שאפשר לו להדמות לבוראו.

נמצא, כי הרי כשאדם אוכל את הבעל חי, הרי הוא מעלה אותו בדרגתו כבעל חי והופך הוא לדרגת אדם.. אך כל זה באדם שהוא בר מעלה... אך עם הארץ באיזה זכות יש לו לאכול את הבעל חי.. וכי מה הוא יותר ממנו..

במסכת ברכות (דף לה.) כתוב - אמר רב יהודה אמר שמואל כל הנהנה מן העוה"ז בלא ברכה כאילו נהנה מקדשי שמים שנאמר - 'לה' הארץ ומלואה' ר' לוי רמי כתיב 'לה' הארץ ומלואה וכתוב 'השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם' - לא קשיא כאן קודם ברכה כאן לאחר ברכה.

הרי לנו כי לפני שהאדם מברך הרי אין לו כלל רשות, לאכול וליהנות מן העולם הזה, ורק לאחר שבירך, הרי הוא מקבל רשות לאכול וליהנות מן העולם הזה...

אם נחבר בין שני הסוגיות הללו - יוצא, כי רק לאחר שהאדם מברך, הרי הוא מקבל רשות לאכול, אך יחד עם זאת, הוא בעצם מעלה את הבעל חי, מדרגת בעל חי לדרגת אדם... ואם כך הרי הבהמה עצמה מעוניינת בכך - היא מעוניינת שישחטו אותה כראוי... ויברכו עליה... ותעלה לרצון על שולחנו של יהודי... אם זה בסעודת שבת וחג... ואם זה כחזיון הגוף לצורך עבודת ד'... או לחילופין בסעודת מצווה... כי כך היא מתעלה במדרגה... אך האדם שאינו מברך ואינו אוכל כדת שמים, הרי הוא חלילה מוריד הוא את הבהמה מדרגתה.. וכביכול היא תטען כלפיו - מה ראית שדמך עדיף על דמי...?

האור החיים בפרשת בראשית (א כו) מביא בצורה מעט שונה - ובתוך דבריו כותב הוא כך - ובדרך רמז רמז באומרו לשון ירידה על דרך מה שהודיענו ז"ל (ספר הגלגולים) כי באמצעות מעשי האדם ירד במדרגתו מבחינת אדם לבחינת דגים ולבחינת עופות ולבחינת בהמה ולבחינת שרצים כפי ערך החטא ישפל אדם מבחינת מעלתו עד אשר ירד מטה מטה רחמנא ליצלן והוא שרמז כאן בשעת הבריאה חלקי ירידות ההדרגות שבהם יקבל עונשו וגם שבאמצעותם יחזור לשורשו.

ובביאור דבריו - כי לפי חטאי האדם, הרי הוא מתגלגל בבריאה מי בדומם ומי בצומח ומי בבעל חי - וכאשר בעל החי, אוכל מהצומח, הרי הוא מתקן אותו בדרגתו, והאדם האוכל את הבעל חי, הרי הוא מתקן אותו בדרגתו - ולכן מי שהתגלגל בדגים הרי תיקונו - בלי שחיטה אלא רק באיסוף מן המים... ומי שהתגלגל בעוף, הרי תיקונו בשחיטת רוב סימן אחד, ומי שהתגלגל בבהמה, הרי תיקונו בשחיטת רוב שני סימנים, הכל לפי המדרגה שהוא חייב לתקן אותה, ולפי דברינו - כאשר האדם לוקח מן הבהמה שנשחטה כדת... מברך עליה..

ומעלה אותה על שולחן מלכים... הרי הוא זוכה להביא את תיקונו לשלימות, לעומת חלילה מי שאינו נוהג כך, הרי חלילה גורם הוא שאותה הנשמה, לא תגיע לידי תיקונה...

הרי לנו ההבנה - מדוע התירה לנו התורה לאכול בשר בהמה חיה ועוף טהורים...

שבת שלום ומבורך

ה'זיקנה - תואר כבוד'

א: וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁמִינִי קָרָא מֹשֶׁה לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו וּלְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל:

ובמדרש רבה - וּלְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל, אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא נִמְשְׁלוּ יִשְׂרָאֵל לְעוֹף, מָה הָעוֹף הַזֶּה אֵינּוּ פּוֹרֵחַ בְּלֹא כַנָּפִים, כִּד יִשְׂרָאֵל אֵין יְכוּלִים לְעֲשׂוֹת דְּבָר חוּץ מִזְקֵנִיהֶם. (יא ח)

הגמרא בבא מציעא (פז.) מביאה - אברהם הוליד את יצחק עד אברהם לא היה זקנה מאן דהוה בעי למשתעי בהדי אברהם משתעי בהדי יצחק בהדי אברהם אתא אברהם בעא רחמי והוה זקנה שנאמר 'אברהם זקן בא בימים'

עד זמן אברהם אבינו היו הפנים שוות, לא הייתה אבחנה בין צעיר לזקן, ואברהם אבינו ביקש לשנות את זה... וקיבל...

האמת שבמבט חיצוני קצת חבל... לא??? נתאר לעצמנו שאנחנו היינו נראים צעירים לנצח... אדם מקבל תווי פנים ונשאר צעיר.. גם בגיל 90 הוא נראה כמו בן 20 ... צעיר נצחי.. מה הייתה הבעיה של אברהם שאנשים מתבלבלים?? נו ... נסדר את זה באיזו צורה... יהיה תג זיהוי על דש הבגד.. מה כל כך היה מהותי לאברהם שביקש להיראות זקן...

ובמדרש רבה - אָמַר רַבִּי יְהוֹדָה בַּר סִימוֹן אֲבָרְהָם תָּבַע זִקְנָה, אָמַר לְפָנָיו רַבּוֹ הָעוֹלָמִים אָדָם וּבְנוֹ נִכְנָסִין לְמָקוֹם וְאֵין אָדָם יוֹדֵעַ לְמִי מְכַבֵּד, מִתּוֹךְ שְׂאֵתָהּ מְעַטְרוֹ בְּזִקְנָה אָדָם יוֹדֵעַ לְמִי מְכַבֵּד. אָמַר לוֹ הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא חֲזִיךְ דְּבָר טוֹב תְּבַעַת וּמִמֶּךָ הוּא מִתְחִיל. מִתְחַלֵּת הַסֶּפֶר וְעַד כָּאן אֵין כְּתִיב זִקְנָה, וְכִיּוֹן שְׁעַמַּד אֲבָרְהָם נָמוּ לוֹ זִקְנָה, וְאֲבָרְהָם זָקֵן בָּא בִּימֵיהֶם. (בראשית סה ט)

וצריך ביאור האם מטרתו של אברהם היה סתם כבוד?? זה העניין לתת כבוד לזקנים??

אחד מגדולי ישראל זצ"ל נצרך לטוס במטוס לאיזו נסיעה ארוכה.. נכדו שהצטרף למסע הסתובב סביבו כל הזמן.. סבא אתה צריך משהו?? אתה זקוק למשהו?? חסר לך משהו??

במושב ליד הרב ישב פרופסור גדול... מדען בכיר בקריה... קרחת נוצצת לראשו... ומשקפים עגולים על קצה אפו.. ועיניו יוצאות מהחורים... פונה הוא לרב - אמור נא לי רבי... נכדי נער מתבגר - גם הצטרף לנסיעה איתי לנופש מיוחד שאני מממן לו... ואני לא מבין - אפי' פעם אחת הוא לא בא לשאול מה אני צריך... ואילו הנכד שלך כל הזמן מכרכר סביבך.. תגיד רבאי מה הסיפור? איפה נכשלת???

ענה לו הרב - תראה אתה מדען... חוקר.. לדעתך מהיכן האדם נוצר?? ענה הפרופסור - מניין?? מוצא האדם מהקוף.... - מחיך

הרב הרי לך התשובה... הנכד שלך מבין שאתה מוצאך מהקוף... על כן, ככל שאתה יותר קרוב אל הקוף, הרי אתה קופיקו קטן... וממילא הוא רוצה להתרחק ממך... הוא רוצה להרגיש יותר בן אדם ממך... ואילו אנחנו, לומדים ויודעים... כי האדם הוא יציר כפיו של בורא העולם.. ממילא ככל שהדור הוא קדום, הרי הוא קרוב יותר ליצירה האלוקית... ועל כן הנכד שלי, חפץ בקרבת, להיות סמוך יותר ליצירה הקדומה של בורא העולם...

במסורת האומות העולם, הזקנים הינם נטל ועול.. 'העולם שייך לצעירים' - היא הסיסמא הרווחת... הזקן הוא סתם נטל כלכלי.. ואם הזקן הוא עצבני ונרגן... הוא בכלל מהווה מטרד סביבתי... שיש להתפטר ממנו בהקדם...

אך במסורת היהודית, על פי חכמת התורה - הזקן הרי הוא האדם שבזכותו אני כאן.. בזכות ההשקעה שלו בשנות צעירותו אני מתקיים היום.. הרי אני חייב בכבודו... אני חייב לדאוג להם בעת זקנותו...

ואברהם אבינו העלה כאן נקודה שהיא כורח המציאות... אם אין הבדל בין מראה פניו של האדם.. וכולם יראו אותו הדבר, לא נדע להבחין בזקנים ולדעת לכבד אותם ולייקר אותם, וכלשון המדרש - יִשְׂרָאֵל אֵין יְכוּלִים לְעֲשׂוֹת דְּבָר חוּץ מִזְקֵנִיהֶם - הזקנים זה לא רק איזה חפץ שסיים את תפקידו... להפך הוא המנחיל... הוא המעמיד... זה הקו שמחבר ומקשר אותנו עם הדורות הקודמים...

ובמבט נוסף - זקן בלשון חז"ל 'זה קנה חכמה' - בעצם היותו כאן הוא צבר חכמת חיים... שנות ניסיון... התמודד בקשיים שונים וניצח בהם... הוא מתווה לנו את הדרך... הוא סולל לנו את השביל.. אנחנו הולכים במסלול שסללו לנו ראשונים.. וביתר דגש על גדולי ישראל זקני הדור שהם החכמים יודעי העיתים.. וכמו שכתוב בגמרא בשבת (קנב.) - תניא רבי ישמעאל ברבי יוסי אומר תלמידי חכמים כל זמן שמזקינין חכמה נתוספת בהם שנאמר בישישים חכמה ואורך ימים תבונה, ועמי הארץ כל זמן שמזקינין טפשות נתוספת בהן... הזקן התלמיד חכם שקנה חכמה בצעירותו, בזקנותו מוסיף עוד דעת ועוד חכמה, הוא יכול לכון את הדרך ולהדריך ולנווט, וכל הנוטל עצה מן הזקנים אינו נכשל...

יש כאן עוד איזה לימוד - כי באותה מידה יכל להיות שלזקנים יצמח איזה פונפון על הראש.. וזה יהיה סימן הזקנה... וזה לא יהיה מצחיק כי לכל הזקנים זה היה קורה... אבל ברובד היותר עמוק, הבין אברהם אבינו שהאדם נשפט על פי מראה פניו, זה סוג של קטלוג שאנו הברואים מסווגים, ומחלקים את האדם זה צעיר וזה מבוגר זה מתבגר וזה ישיש...

הפנים הם תמונת המראה שבו אני מתבונן ביצור שממולי... ובנס עצום יצר הבורא לכל אדם תואר פנים שונה מחברו, ולו זו בלבד אלא שתווי הפנים משתנים במשך החיים ככל שמתבגרים.. ולכן כשהבין את המבט עומק הזה, ביקש אברהם אבינו שצורת הפנים תשתנה.. ולא שסתם יהיה סימן לזקנה.. כי הזקנה היא מהות היא לא רק סימן לגיל...

זוהר ברנש